

Milada Jerijová

Varianty fonému /b/ ve španělštině a jeho výslovnost českými mluvčími

(posudek vedoucího bakalářské práce)

Současná fonetika, zejména její akusticky zaměřená část, umožňuje přesnější analýzu shod a rozdílů mezi jazyky, protože je schopna na konkrétním rozsáhlém jazykovém materiálu ukázat skutečné realizace jednotlivých hlásek. To má samozřejmě pozitivní vliv i na další disciplíny, například na srovnávání jazyků nebo na studium osvojování cizího jazyka. Všechny těchto disciplín se týká předkládaná práce: Milada Jerijová se rozhodla na základě experimentu, spočívajícím v analýze nahrávek českých mluvčích španělštiny, popsat skutečnou výslovnost variant španělského fonému /b/ českými mluvčími. Důvod volby tohoto fonému je jasný: systémové srovnání obou jazyků ukazuje, že proti relativně bezesporné české výslovnosti stojí ve španělštině komplikovanější systém, ve kterém se zmiňovaný foném dle kontextu vyslovuje buď okluzivně jako v češtině, nebo jako aproximanta. Pro českého studenta španělštiny to znamená hned dvojí problém: v rodném jazyce aproximantu jako výslovnostní typ nemá, takže si ji nejdříve musí osvojit, a navíc poziční distribuce okluzivy a aproximanty není triviální. Jde tedy o téma velmi zajímavé, třebaže z povahy věci na bakalářské úrovni nesnadné. Lze konstatovat, že Milada Jerijová se s tématem vyrovnala dobře.

Struktura práce je logická a přehledná a skládá se z pěti kapitol. Úvodní kapitola uvádí čtenáře do tématu. Druhá a třetí kapitola jsou teoretického rázu. Druhá popisuje místo fonému /b/ ve španělském systému, jeho charakteristiky a také distribuci jednotlivých alofonů (dílčím způsobem přihlíží též k situaci v americké španělštině a k historickému vývoji tohoto fonému). Tento výklad autorce umožňuje následné porovnání se situací v češtině: bere v úvahu nejenom český foném /b/, ale z pochopitelných důvodů též foném /v/. Třetí kapitola se obecně zabývá osvojováním jazyka a řeší mj. téma tzv. cizineckého přízvuku. Všechny tyto výklady vytváří východisko pro experiment. Tomu je věnována čtvrtá kapitola. V její první části autorka popisuje základní parametry experimentu, tj. použitou metodologii a výběr respondentů, a definuje základní hypotézy, které by svým výzkumem chtěla potvrdit či vyvrátit. V druhé části kapitoly, jež je pro celou práci nejdůležitější, analyzuje výsledky, ke kterým dospěla, a to kvantitativně i kvalitativně: obsáhle komentuje různé proměnné a snaží se nalézt faktory, které mohly tyto výsledky ovlivnit. Na závěr kapitoly se stručně vyjadřuje k platnosti stanovených hypotéz. Poslední, pátá kapitola shrnuje výsledky práce.

Hned v úvodu hodnocení práce bych chtěl konstatovat, že přihlédneme-li k tomu, že pro bakalářské studium jde o náročné téma, jedná se o zdařilou práci. Milada Jerijová ve vysoké míře osvědčila schopnosti, které jsou u absolventa bakalářského práce očekávány: napsala jazykově kultivovaný a věcně správný text, který přináší zajímavou sondu ilustrující obtížnost výslovnosti fonému /b/ pro české mluvčí. Prostudovala si přiměřené množství literatury a osvojené poznatky s porozuměním začlenila do logicky strukturovaného, čtenářsky přívětivého textu. Dokázala vymyslet a metodicky správně zformulovat základní teze fonetického experimentu, následně ho realizovat a výsledky adekvátně a věcně správně okomentovat. Jistě, jde, jak už bylo řečeno, spíše o sondu: měl-li by experiment splňovat veškeré dnes požadovaná kritéria, musel by být

rozsáhlejší a v některých aspektech propracovanější (autorka ostatně jistě nedostatky na s. 39 sama sebekriticky přiznává), ale obecně vzato jde na bakalářské úrovni o opravdu podařený text.

V práci nenacházím závažnější pochybení obecného rázu. Sdílím autorčin názor, že dodatečné otázky na respondenty, týkající se znalosti pravidel atd., měly být poněkud jinak formulovány, ale to považuji za detail. Za mírně problematické považuji hodnocení výsledků rodilých mluvčích, jejichž nahrávky sloužily jako „vzor“ pro hodnocení výslovnosti českých mluvčích. Autorka na s. 28 na jednom místě správně mluví o „odchylce od normy“, jinde ale užívá slovo „chyba“. Ano, je to možná chyba z hlediska normy, nicméně taková „chyba“ je pochopitelně zcela jiné povahy než „chyby“ ve výslovnosti českých mluvčích. U španělských respondentek jde buď o nespisovnou variantu výslovnosti, která je ale zcela legitimní součástí jazyka (a vlastně by měla v příručkách věnovaných výslovnosti být uvedena), nebo jde dokonce o výslovnost, která jen není v normotvorných příručkách explicitně uvedena, ač by tam měla být (je totiž zvláštní, když určitou skupinu vysloví všechny konzultované rodilé mluvčí stejně). Ale i to je spíše drobnost.

Z jazykového a formálního hlediska je práce připravena vcelku pečlivě, občas se objevují chyby v interpunkci (absence čárky na konci vložených vět), v závěru textu zůstalo několik neopravených překlepů (např. s. 39: „I přesto se domnívám. Že tento vzorek“).

Poznámky a náměty k obhajobě:

- Ke straně 10: je okluziva totéž co exploziva?
- Za velmi zajímavý považuji autorčin závěr, že častá frekvence určitých slov vede k tomu, že jsou „lépe“ vyslovována.
- S jakými technickými problémy se autorka během přípravy práce potýkala?

Celkově se domnívám, že jde o velmi zdařilou bakalářskou práci. Doporučuji ji k obhajobě a předběžně ji hodnotím známkou *výborně*.

V Praze dne 1. 8. 2023

prof. PhDr. Petr Čermák, Ph.D.